

Motion till riksdagen 2021/22:4279

av **Christian Carlsson m.fl. (KD)**

med anledning av skr. 2021/22:39 Riksrevisionens rapport om Pisaundersökningen 2018

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en återgång av ansvaret för Pisa, Timss och Pirls från Skolverket till universiteten, eventuellt i samverkan med Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Det är av största vikt att de internationella kunskapsmätningar som Sverige deltar i genomförs korrekt. Det är därför problematiskt att för många elever exkluderades i samband med genomförandet av Pisaundersökningen 2018.

Riksrevisionen riktar hård kritik mot regeringen och Skolverket för att ha brustit i att säkerställa att Pisa 2018 genomfördes på ett tillförlitligt sätt. Regeringen har inte följt upp de misstänkta felaktigheter som framkommit på ett tillräckligt sätt. Det har inte heller gjorts någon trovärdig utredning av genomförandet i efterhand.

Kristdemokraterna vill härmed ge vår syn på regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens granskningsrapport Pisaundersökningen 2018 – arbetet med att säkerställa ett tillförlitligt elevdeltagande (RiR 2021:12).

Kristdemokraternas syn på granskningen

Riksrevisionens rapport visar på ett för stort antal exkluderingar av elever vid genomförandet av Pisa 2018. Antalet exkluderingar uppgick vid Pisa 2018 till 11,1 procent, trots att exkluderingarna enligt OECD inte bör överskrida 5 procent av målpopulationen. Andelen bortfall uppgick till 13,5 procent.

Riksrevisionen konstaterar att den höga andelen elever som exkluderats i undersökningen inte kan förklaras av ett ökat antal nyanlända elever. De elever som exempelvis invandrat i samband med flyktingkrisen 2015 hade vistats för länge i svensk skola för att kunna exkluderas i enlighet med OECD:s riktlinjer.

Skolverket borde ha gjort mer för att säkerställa att Pisaundersökningen kunde genomföras i enlighet med OECD:s regelverk. Skolverket har dessutom brustit i arbetet för att följa upp den höga andelen exkluderingar och bortfall.

Riksrevisionen slår även fast att regeringen inte har fullföljt sitt uppföljningsansvar när det gäller tveksamheterna kring Pisa 2018.

På Utbildningsdepartementet fanns redan i december 2019 ett internt pm från regeringens egna tjänstemän där det varnades för att för många elever exkluderats. Utbildningsministern kände till detta, men trots varningarna gjorde regeringen inte tillräckligt för att följa upp de misstänkta felen. Riksrevisionen har riktat skarp kritik mot regeringen för detta, och Kristdemokraterna instämmer i den kritiken, men inte nog med det.

I ett skriftligt svar till riksdagen den 9 juli 2020 svarade utbildningsministern: ”Jag har inte haft några uppgifter som skulle antyda att elever exkluderats på felaktiga grunder och har därför inte haft några skäl att ifrågasätta den officiella statistiken.”

Det är detta som gör Pisaskandalen så allvarlig. Sveriges riksdag måste kunna lita på att det som statsråden och regeringen svarar är sant.

Utöver att regeringen har brustit i sitt uppföljningsansvar så är Riksrevisionen starkt kritisk till att varken regeringen eller Skolverket påtalat felaktigheterna i OECD:s rapport som lämnades i september 2020 på uppdrag av Skolverket.

Rapporten bygger på felaktiga antaganden om beräkningar som gjorts av antalet elever som kan exkluderas på grund av språkkriteriet, och om hur utbildningen för nyanlända elever organiseras i Sverige.

En oberoende utredning borde ha granskat Sveriges genomförande av Pisa 2018 för att se över det underlag och de metoder som användes och hur detta påverkade resultatet. Detta påpekades bl.a. av Kristdemokraterna och flera andra partier i ett utskottsinitiativ till riksdagen, som dessvärre röstades ned av regeringspartierna i september 2020.

Regeringen ger nu Riksrevisionen i huvudsak rätt i att för många exkluderats och erkänner att det kan ha förekommit att elever har exkluderats på ett sätt som strider mot OECD:s riktlinjer. Regeringen erkänner också att det finns felaktigheter i OECD-rapporten och att detta borde ha uppmärksammats av Skolverket och regeringen.

Det vilar dock ett tungt ansvar på regeringen, både för vad som har hänt i samband med Sveriges genomförande i samband med Pisa 2018 och för att säkerställa att bristerna inte upprepar sig vid nästa genomförande.

Genom att regeringen inte har följt upp de misstänkta felaktigheterna på ett tillräckligt sätt, trots varningar från Utbildningsdepartementets egna tjänstemän, så har kunskapsbristerna i svensk skola mörkats. Det hela är en skolpolitisk skandal, men framför allt ett svek mot alla barn som i dag hamnar efter och inte får möjlighet att lyckas i skolan. Sverige kommer inte att klara av att återupprätta kunskapsskolan så länge vi har en regering som inte är beredd att söka sanningen om de bristande kunskapsresultaten.

Kristdemokraternas syn på rekommendationerna

Kristdemokraterna instämmer i Riksrevisionens rekommendationer om att regeringen bör utreda de rättsliga förutsättningarna för att kunna särredovisa exkluderingsgrunderna

i Pisaundersökningen. För att kunna följa upp att exkluderingar sker i enlighet med OECD:s regelverk framöver behöver dessa exkluderingsgrunder redovisas var för sig, i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer.

Riksrevisionen menar även att Skolverket bör förbättra arbetet med att säkerställa ett korrekt deltagande i kommande undersökningar.

Kristdemokraterna anser att Skolverket i och med Pisaskandalen 2018 och den tveksamma hanteringen av andra internationella kunskapsmätningar har förbrukat sitt förtroende när det gäller att ansvara för Sveriges deltagande i internationella kunskapsmätningar.

Tidigare låg ansvaret för genomförande av de internationella kunskapsmätningarna hos högskolorna med Mittuniversitetet som huvudansvarig, men 2015 beslutades att Skolverket skulle ta över ansvaret.

Regeringen behöver nu utreda om ansvaret för de internationella kunskapsmätningarna (Pisa, Timss och Pirls) bör flyttas tillbaka till universiteten. Möjligtvis bör återgången ske i samverkan med Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU).

Kristdemokraterna anser att regeringen bör flytta genomförandansvaret för Pisa, Timss och Pirls från Skolverket till universiteten, för att säkerställa att de internationella kunskapsmätningarna genomförs korrekt.

Christian Carlsson (KD)

Pia Steensland (KD)

Acko Ankarberg Johansson (KD)

Roland Utbult (KD)